

De wereldwijde uitbraak van het coronavirus kwam voor velen onverwacht. Afgelopen decennia zijn we al geconfronteerd met HIV, ebolavirus, en de SARS en MERS-coronavirussen. Al deze virussen hebben veel slachtoffers gemaakt, maar nooit is de wereld medisch, sociaal en economisch zo ontregeld als nu met de uitbraak van het voor de mens nieuwe coronavirus.

Ik zal vanavond ingaan op de opinienota. Ons commentaar op en eventuele vragen over de programma-evaluatie vlecht ik daardoorheen.

Jeugdzorg is al jaren een hoofdpijndossier. Allereerst wil ik gezegd hebben dat er veel goed en goeds gebeurt op het gebied van jeugdhulp. Als de professionals binnen de jeugdzorg weten wat er allemaal mogelijk is en de jongeren goed begeleiden komen we een heel eind. Dat neemt niet weg dat de jeugdzorg een groot punt van zorg is. Het is vooral zorgelijk dat zowel de groep jeugdigen die zorg nodig heeft groeit als de kosten blijven toenemen. Hoe hoog kunnen de kosten nog oplopen? Wat als het 'plafond' bereikt is? Kunnen we nog een beroep doen op gelden buiten de gemeente? Jeugd blijft niet jong. Een deel van deze jeugdige zorgenkindjes blijft dat ook wanneer ze volwassen zijn. Daarmee zal ook de volwassenenzorg in de toekomst toenemen. Of ziet het er naar uit dat de hulp en zorg die deze jongeren nu krijgen voldoende is om de hulpbehoefte in de toekomst weg te nemen. Het is toch niet de bedoeling dat vanwege kostenbesparing de groep jeugdigen die hulp nodig heeft blijft groeien zonder voldoende uitzicht op een oplossing. Uit de programmaevaluatie krijg je toch het idee dat voor de realisatie van de doelstellingen vooral geredeneerd wordt vanuit de kosten en niet vanuit de oplossingen voor de problemen waaraan die kosten besteed worden.

De coronacrisis zal waarschijnlijk naast de jeugdzorg ook leiden tot meer vraag naar hulp bij andere groepen. Behalve dat mensen hun baan verliezen loop je het risico dat ook het aantal mensen in crisissituaties toe zal nemen. Hoe pakken we het mogelijk toenemende huiselijk geweld, dakloosheid aan. De SP is er voorstander van dat de afdelingen Wmo en Werk en Inkomen dit gezamenlijk oppakken. Meer ontschotten kan een oplossing bieden en zou op termijn voor iedereen voordeliger kunnen uitpakken. Graag een reactie hierop van het college. Daarbij is het verre van denkbeeldig dat de druk op voorzieningen als het Verdihuis zal toenemen. Zowel in de programma-evaluatie als in de opinienota komt het Verdihuis niet voor. De laatste jaren is de bijdrage aan het Verdihuis niet geïndexeerd. Op dit moment worden de reserves aangesproken. Dat is op termijn niet houdbaar. Hoe gaat de wethouder daar mee om.

In de nota wordt de relatie tussen luchtkwaliteit en luchtweginfecties genoemd. Verschillende gemeenten hebben aangedrongen op een onderzoek. De minister heeft in de Tweede Kamer al een toezegging gedaan om zo'n onderzoek op te starten. Deze toezegging is een goed begin, maar bevat nog vrijblijvendheden. Wij willen de oproep voor een onderzoek meer kracht bijzetten. Daarvoor dienen wij de motie "Onderzoek relatie luchtkwaliteit en Luchtwegaandoeningen" in. Aanvullend daarop dienen we de motie van D66 over het schone lucht akkoord mee in.

De nota begint heel treffend en terecht met de grote gevolgen die deze crisis heeft voor verschillende mensen. Verlies van werk, ernstige coronavirusinfecties, verlies van naasten. Het zijn ingrijpende gebeurtenissen voor veel mensen. Wat deze crisis heeft blootgelegd is de extreme kwetsbaarheid van sommige groepen in onze samenleving. Mensen met flexbanen zijn als eerste hun baan kwijt. Het gaat om jongeren en mensen met de laagstbetaalde banen, de zzp'ers die eigenlijk schijnzelfstandige is en arbeidsmigranten die niet zelden in een vorm van moderne slavernij hier aan het werk worden gezet. Deze crisis lijkt een goed moment om daar met z'n allen een eind aan te maken.

Van mijn collega Marie-Therese Janssen kreeg ik het relaas van haar coronavirusinfectie. Nu, begin juni en ruim twee maanden na de eerste verschijnselen, is ze nog steeds bezig met het herstel: een paar honderd meter lopen, oefeningen voor spieropbouw, 30 minuten per dag wat lezen. Zij is in de

gelukkige omstandigheid dat ze een ruim huis heeft, een fijne tuin en alle hulp van een gezonde echtgenoot en gezonde kinderen. Maar wat betekent dit voor de mensen die dit alles niet hebben. Ze heeft langdurig hulp en zorg nodig van de fysiotherapeut, ergotherapeut, en eventueel ondersteuning van een psycholoog. Wat betekent het voor mensen die geen uitgebreide aanvullende verzekering kunnen betalen. Ze doet een oproep aan de Raad om heel goed te kijken wat we kunnen doen voor de Ossenaren die steun, geld en aandacht nodig hebben om uit deze crises te komen.

We kunnen verwachten dat er veel vragen zijn bij onze inwoners, bedrijven en instellingen over landelijke regelingen voor bedrijven, hulp aan inwoners die direct of indirect getroffen door corona infecties en hebben extra hulp en zorg nodig. Er is een woud aan voorzieningen waardoor veel mensen door de bomen het bos niet meer zien. Om dit goed te stroomlijnen pleiten wij voor de inrichting van een coronasteunpunt waar iedereen, inwoners, bedrijven en instellingen terecht kunnen. Daarvoor dienen wij de motie "Oprichten coronasteunpunt Oss" in.

Iedere overheid heeft een eigen rol in deze crisis. Gemeenten hebben niet de mogelijkheden om op uitgebreide schaal inkomens te garanderen of om financiële steun aan bedrijven te geven. Ook in deze crisis zullen we binnen de grenzen van onze mogelijkheden en onze taken moeten blijven. Waar nodig en mogelijk kunnen we de grenzen opzoeken. Daarbij zullen financiële en politieke keuzes gemaakt moeten worden.

De natuurlijk taak van de gemeente is om zo gunstig mogelijke omstandigheden te scheppen waarin de economie kan floreren, de leefbaarheid van de gemeente wordt gegarandeerd en de sociale en culturele infrastructuur optimaal is. Terecht wordt in de nota de vinger op de zere plek gedrukt. De financiële positie van onze gemeente was al kwetsbaar, maar de coronacrisis roept vragen op hoe we onze voorzieningen binnen onze natuurlijke taak overeind kunnen houden.

De omvang van deze crisis is feitelijk te groot voor iedere gemeente om die financieel het hoofd te bieden. Een gemeente als Oss komt 17 tot 35 miljoen te kort om nu alles op te kunnen vangen. Dit is voor gemeenten niet meer te behappen. Dat is de reden dat de SP de moties van de PvdA mee in dient. Het lijkt mij verstandig dat de fracties in deze raad die landelijk vertegenwoordigt zijn hun Haagse achterbannen ervan overtuigen dat er na de vele miljarden aan steun voor werknemers en bedrijven de gemeenten niet aan de bedelstaf moeten raken. Een serieuze financiële injectie zal noodzakelijk zijn om de gemeenten overeind te houden. Er wordt nu zo'n half miljard beschikbaar gesteld voor alle gemeenten. Daar zal Oss ongeveer 2 miljoen van ontvangen. Het is een begin, maar bij lange na niet genoeg. Er is nu een budget nodig voor noodmaatregelen. Het lijkt de SP goed om daarvoor een voorziening of een fonds te maken dat gevuld kan worden met een deel van onze algemene reserve. Daarnaast kunnen we een deel van de te verwachten opbrengst uit het grondbedrijf reserveren en de extra bijdrage van het Rijk gebruiken. Alles bij elkaar moet het mogelijk zijn een fonds van zo'n 10 à 15 miljoen te creëren.

Moeten we vasthouden aan onze norm van de lokale lastendruk? Een bepaald bedrag onder het landelijke gemiddelde is wat de SP betreft geen doel op zich. We moeten ervoor waken om de lastendruk te ver op te voeren, maar we moeten ook niet dramatisch doen over een ozb-verhoging. Een verhoging van 1% gaat in de praktijk per huishouden maar om een verschil van een paar euro per jaar, maar maakt wel het verschil in het behoud van bijvoorbeeld een muziekschool. Een goede discussie over hoe we met onze gemeentelijke belastingruimte omgaan lijkt mij in deze uitzonderlijke tijden niet meer dan normaal. Ik nodig het college daarom bij deze uit om deze discussie zo snel mogelijk met ons aan te gaan.

De maatschappij van morgen zal naar verwachting anders georganiseerd worden. Er wordt nu al uitgegaan van meer thuiswerken, meer digitale voorzieningen voor werk, vergaderingen en onderwijs. Dat betekent dat de mobiliteit de komende jaren veel minder zal worden dan tot voor kort verwacht werd. Pas de plannen voor wegenbouw daarop aan of stel ze uit. Investeer juist in betere fietsverbindingen in de bebouwde kom, maar vooral voor de langere afstanden.

Hetzelfde geldt ook voor het stadscentrum. Investeren in een aantrekkelijk stadshart blijft belangrijk. Maar we zien ook dat het aantal online aankopen de laatste weken in een extra versnelling is geraakt. Dat heeft ook in Oss consequenties voor de detailhandel. Het is een vrijwel autonome ontwikkeling waar wij maar weinig invloed op hebben. De SP vindt het belangrijk dat wij ons beleid ten aanzien van het centrum daar beter op afstemmen. Daarom dienen wij de motie van D66 hierover mee in. Daarnaast kost het gratis parkeren de gemeente heel veel geld. €175.000 per maand is een fors bedrag en draagt niet bij een extra toeloop van bezoekers naar het centrum. We moeten zo snel mogelijk stoppen met het gratis parkeren in het centrum.

Het college gaat uit van de versterking van ons economisch profiel waarin vier speerpunten belangrijk zijn. Als de analyse van veel economen klopt zullen we de komende jaren een verschuiving zien in de productiewijze. Kortere lijnen en meer productie in Nederland en Europa. Dat kan betekenen dat we nog veel meer dan nu moeten inzetten op maakindustrie en dat de rol van logistieke bedrijven gaat veranderen. Profielversterkend ondersteunen zou betekenen dat je met deze veranderingen rekening houdt. Dat heeft bijvoorbeeld consequenties voor de ontwikkeling en inrichting van bedrijventerreinen.

Wij moeten onze prioriteiten bijstellen voor de korte en lange termijn wat betreft duurzaamheid en energiebesparing. Het bedrijfsleven heeft met deze crisis al begrepen dat het anders moet en dat het nu de tijd is om te handelen. Voorheen werd door bedrijven duurzaamheid vooral met de mond beleden. Maar deze crisis lijkt toch een katalysator in een proces naar duurzaam en energieneutraal produceren. Betrek de bedrijven meer dan voorheen bij onze ambities voor een duurzaam Oss. Ga er mee aan de slag. Nu is er momentum om de ontwikkeling naar een meer duurzame economie te versnellen.

We kiezen voor vernieuwing en minder voor repareren en restaureren voor alle sectoren. Maar niet iedereen en niet alle instellingen hebben de mogelijkheden om zonder gemeentelijke steun te kunnen. Natuurlijk kun je zaken veranderen, aanpassen en anders organiseren. Maar bedenk wel dat sport, cultuur en ontmoeten het cement en de smeerolie zijn in een levendige, bruisende stad. Daarbij zijn oplossingen en initiatieven vanuit de samenleving van groot belang. Maar weet ook dat amateursportvoorzieningen en cultuur zichzelf nooit volledig kunnen bedruipen. Bezuinig dit kapot en Oss zakt weg naar de grauwe middelmaat.

De gevolgen voor de samenleving zijn enorm en voor een belangrijk deel nog niet te overzien. De schokgolf zal lang natrillen. De pandemie zal de komende jaren als een dreigende schaduw over alle maatregelen hangen die genomen worden. Veel zal afhangen van ons sociale afweersysteem tegen de gevolgen van ernstige bedreigingen van buitenaf, zoals Robbert Dijkgraaf het onlangs omschreef. Overheden hebben na een ernstige crisis vaak de neiging de richting naar de middelmaat in te zetten. Een teruggang naar de middelmaat die optreedt door een blikvernuwing waarin het doorgemaakte trauma de enige lens is waardoor men naar de toekomst kan kijken.

Een maatschappelijk en sociaal afweersysteem betekent ook dat de sociale en economische infrastructuur op orde moet blijven. Eenzijdig bepaalde onderdelen of sectoren bevoordelen of uitsluiten verzwakt op termijn het geheel. Het versnelt het afglijden naar de middelmaat. Een middelmaat die we als Oss niet willen en die ons sociaal en economische verzwakt. In juli bespreken we de uitwerking van deze avond. In de tweede helft van dit jaar moeten er besluiten genomen worden. In daag hier, vanavond alle partijen uit, coalitie en oppositie om in de tijd die we dit jaar nog hebben met elkaar tot oplossingen te komen. Wees creatief, handel onorthodox, accepteer geen middelmaat maar versterk de weerbaarheid van Oss